

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Petra Průchy a soudců JUDr. Jana Vyklického a JUDr. Jaroslava Vlašína v právní věci žalobce: **P. Č.**, proti žalované: **Česká pošta, s. p.**, se sídlem Politických vězňů 909/4, Praha 1, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 11. 2. 2013, č. j. 5 A 2/2013-19,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žádnému z účastníků **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti

Odůvodnění:

Žalobce požadoval na žalované poskytnutí rozsáhlého katalogu informací podáním ze dne 24. 1. 2012. Vzhledem k tomu, že podání nesplňovalo náležitosti dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, byl žalobce upozorněn, že informace mu mohou být poskytnuty pouze v případě, když dodrží zákonem předpokládanou formu žádosti. Na toto sdělení žalobce relevantně nereagoval a jeho žádost byla proto odložena podle § 14 odst. 5 zákona č. 106/1999 Sb.

Žalobce reagoval správní žalobou proti nečinnosti, podanou k Městskému soudu v Praze (dále „městský soud“). Usnesením ze dne 10. 1. 2013, č. j. 5 A 2/2013 – 5, městský soud žalobce vyzval k zaplacení soudního poplatku za správní žalobu. Na uvedené usnesení reagoval žalobce žádostí o osvobození od soudních poplatků, ke kterému přiložil prohlášení o majetkových poměrech. Městský soud usnesením ze dne 11. 2. 2013, č. j. 5 A 2/2013 – 19, žádost zamítl a osvobození od soudních poplatků žalobci nepřiznal.

Usnesení Městského soudu v Praze

Městský soud v napadeném usnesení uvedl, že žalobce splňuje první podmínku pro přiznání osvobození od soudních poplatků ve smyslu § 36 odst. 3 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále „s. ř. s."), neboť je nemajetný. Osvobození od soudních poplatků mu přesto nepřiznal s odůvodněním, že stěžovatel institutu osvobození od soudních poplatků zneužívá.

V tomto směru poukázal na stoupající počet sporů iniciovaných žalobcem, kde častokrát vystupuje v roli žalovaného Česká pošta, s. p., které žalobce zpravidla vytýká pochybení při doručování nebo vyřizování žádostí o informace.

Z obsahu žádosti o informace městský soud dovodil, že nesměřuje ke kontrole dotčené instituce ve smyslu zákona o svobodném přístupu k informacím, nýbrž obsahuje různorodé dotazy, které se zásadně nedotýkají životní sféry žalobce.

Městský soud proto uvedl, že vedený spor nemá souvislost s životními podmínkami žalobce a neslouží k tomu, aby žalobce skutečně nalezl řešení dané věci. Skutečným důvodem sporu je pouze získání podkladů pro vedení dalších sporů s týmiž institucemi. Městský soud tak uzavřel, že v daném případě je na místě odepřít žalobci dobrodiní spočívající v osvobození od soudních poplatků. Důvodem je především samoúčelný charakter sporu a postup žalobce, ze kterého je patrné, že snahou není ukončení sporu, nýbrž neustálé zpochybňování i jen dílčích úkonů správního orgánu i soudu.

Kasační stížnost

Usnesení městského soudu napadl žalobce (dále „stěžovatel") kasační stížností, v níž explicitně neodkázal na konkrétní zákonný důvod dle § 103 odst. 1 s. ř. s.

Stěžovatel usnesení městského soudu napadá mnoha (29), povětšinou ne zcela srozumitelnými, námitkami, které se z velké části vůbec nedotýkají problematiky osvobození od soudních poplatků. Městskému soudu mj. vytýká, že mu upřel právo na repliku, o žádosti uvažuje v minulém čase, překrucuje povahu žádaných informací. Poukazuje i na to, že řízení před Ústavním soudem není zpoplatněno. Městskému soudu vytýká, že neposoudil, zda je žaloba zjevně neúspěšná, když to jediné může být důvodem pro nepřiznání osvobození od soudních poplatků. Dle stěžovatele soud abdikoval na odůvodnění ohledně zneužití institutu osvobození od soudních poplatků a tím se sám podílí na tom, že stěžovatel musí podávat žaloby opakovaně. Zbylé námitky se nedotýkají problematiky osvobození od soudních poplatků, stěžovatel se v nich zabývá obecnými otázkami o svobodném přístupu k informacím.

Na závěr stěžovatel uvádí, že Nejvyšší správní soud provede přezkum rozhodnutí městského soudu, ač kasační stížnost není přípustná a usnesení městského soudu navrhuje zrušit. Současně požaduje, aby Nejvyšší správní soud přikázal městskému soudu doručit stěžovateli vyjádření žalované.

Posouzení Nejvyšším správním soudem

Nejvyšší správní soud nejprve zkoumal formální náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že je podána včas a jde o rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost přípustná. Co se týká podmínky zaplacení soudního poplatku a povinného zastoupení advokátem, ty splněny nebyly, nicméně na splnění těchto podmínek zdejší soud pro specifičnost případu netrval, neboť stěžovatel se domáhá zrušení rozhodnutí, jímž bylo předmětné řízení zastaveno právě pro nezaplacení soudního poplatku.

Nejvyšší správní soud tedy přezkoumal napadené usnesení v rozsahu podané kasační stížnosti (§ 109 odst. 3, věta před středníkem s. ř. s.) a z důvodů v ní uvedených (§ 109 odst. 4, věta před středníkem s. ř. s.).

V kasační stížnosti není explicitně vyjádřen žádný z kasačních důvodů dle § 103 odst. 1 s. ř. s., nicméně z obsahu kasační stížnosti je patrné, že stěžovatelem je tvrzen kasační důvod dle § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s.

Většina uplatněných námitek se však zcela míjí s předmětem dané věci a Nejvyšší správní soud nepokládá za důležité se k nim podrobněji vyjadřovat. Pozornost proto bylo nutné zaměřit pouze na otázky dotýkající se problematiky osvobození od soudních poplatků. V tomto ohledu stěžovatel především namítá nedostatečné odůvodnění napadeného usnesení a neobjektivní posouzení žádosti.

V obecné rovině je individuální osvobození od soudních poplatků procesní institut, jehož účelem je zejména ochrana účastníka, který se nachází v tíživých poměrech, před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona o soudních poplatcích. Tento druh osvobození od soudních poplatků je zařazen v § 36 odst. 3 s. ř. s. Z uvedeného ustanovení vyplývá, že účastník řízení může být osvobozen od soudních poplatků při splnění následujících předpokladů: 1. podání žádosti o osvobození od soudních poplatků; 2. podaný návrh (na zahájení řízení) není zjevně neúspěšný; 3. doložení nedostatku prostředků. Judikatura však dospěla ještě k jednomu předpokladu, který je pro osvobození od soudních poplatků klíčový – účastník řízení nesmí daný institut zneužívat. K posledně uvedenému předpokladu lze odkázat například na rozsudek ze dne 26. 7. 2011, č. j. 2 As 78/2011 - 27, podle kterého *„dochází-li ze strany účastníka řízení ke zneužívání institutu osvobození od soudních poplatků, není možné mu tuto výhodu přiznat (...) Na druhou stranu je však třeba zdůraznit, že každou žádost o osvobození od soudních poplatků je nutné s ohledem na okolnosti konkrétního případu pečlivě posoudit s tím, že rozhodnutí o nepřiznání osvobození od soudních poplatků z důvodu zneužití tohoto dobrodiní ze strany účastníka řízení musí být řádně odůvodněno.“*

V nyní projednávaném případě je proto klíčové posouzení toho, zda městský soud dostatečně odůvodnil a konkretizoval, v čem spatřuje zneužívání institutu osvobození od soudních poplatků stěžovatelem. Nejvyšší správní soud má za to, že této své povinnosti městský soud dostál, neboť uvedl konkrétní důvody, pro které žádosti o osvobození od soudních poplatků nebylo možné vyhovět. Stěžejním důvodem byla povaha daného sporu, který je samoúčelný, neboť žádost o informace se nedotýká stěžovatelovy životní sféry, a jeho jediným cílem je další vedení sporů, ve kterých však stěžovatel žádné řešení nehledá. Že je úvaha městského soudu správná dokazuje jak obsah žádosti o informace, tak následné chování stěžovatele, který svou procesní aktivitou dokázal, že skutečným cílem nebylo předmětné informace získat, nýbrž započít s žalovanou soudní spor, jenž však s jeho

životní sférou prakticky nesouvisí. K problematice osvobozování od soudních poplatků v případě těchto sporů se několikrát vyjádřil i zdejší soud a např. v rozsudku ze dne 1. 12. 2011, č. j. 2 As 113/2011 – 43 uvedl: *„Takové spory má stěžovatel plné právo vést, dává-li mu objektivní právo procesní možnosti tak činit, a musí v nich mít možnost účinně hájit svá práva. Není však důvod, aby náklady na vedení takových sporů, které je zásadně povinen hradit každý žalobce, za stěžovatele pravidelně nesl stát formou osvobozování od soudních poplatků. Osvobození od soudních poplatků nemá být institutem umožňujícím nemajetným osobám vést bezplatně spory podle své libosti, nýbrž zajistit, aby v případech, kdy nemají dostatek prostředků, a přitom je na místě, aby soudní spor vedly (neboť jde o věc skutečně se dotýkající jejich životní sféry), jim nedostatek prostředků nebránil v účinné soudní ochraně.*“

S městským soudem lze tedy souhlasit, že v daném případě bylo na místě žádost o osvobození od soudních poplatků zamítnout. Osvobození od soudních poplatků totiž nemá být institutem umožňujícím nemajetným osobám vést bezplatně spory podle své libosti, nýbrž zajistit, aby v případech, kdy nemají dostatek prostředků, a přitom je na místě, aby soudní spor vedly (neboť jde o věc skutečně se dotýkající jejich životní sféry), jim nedostatek prostředků nebránil v účinné soudní ochraně (viz též rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011 - 66, publikovaný pod č. 2601/2012 Sb. NSS). Takovou povahu však předmětná věc nemá.

Na tomto místě je vhodné zdůraznit, že výše vyslovený právní názor nelze v žádném případě vykládat v tom smyslu, že by spory týkající se svobodného přístupu k informacím měly být pro účely rozhodování o osvobození od soudních poplatků vnímány jako spory častěji než jiné nespadající do kategorie sporů týkajících se životní sféry účastníků. Takové zobecňování nelze činit a každý spor je z tohoto hlediska nutno posuzovat přísně individuálně. Nicméně právě v oblasti svobodného přístupu k informacím je třeba, aby byly pečlivě zvažovány všechny aspekty tohoto ústavně zaručeného základního práva, jelikož jde o právo požadovat od povinných subjektů určitou činnost, a to zásadně bezplatně a v relativně krátkých lhůtách, což je může za určitých výjimečných okolností významně zatížit.

Lze tak uzavřít, že z odůvodnění napadeného usnesení městského soudu je dostatečně patrno, že tento soud plně respektoval ustálenou judikaturu Nejvyššího správního soudu, založenou na premise, že ve výjimečných případech lze odůvodnit neosvobození od soudního poplatku zneužitím tohoto institutu, a to za podmínky, že toto odůvodnění bude dostatečně konkrétní, přesvědčivé a bude reflektovat konkrétní okolnosti každé věci.

K dalším námitkám a návrhům stěžovatele se Nejvyšší správní soud nevyjadřoval, neboť jsou pro danou věc nepodstatné a většina se projednávané problematiky vůbec nedotýká. Kasační stížnost je tedy nedůvodná a Nejvyšší správní soud ji proto zamítl dle § 110 odst. 1, *in fine* s. ř. s.

Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o § 60 odst. 1 s. ř. s., ve spojení s § 120 s. ř. s., podle kterého, nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Stěžovatel byl v dané věci neúspěšný; právo na náhradu nákladů řízení mu proto nenáleží. Pokud jde o procesně úspěšného účastníka –

žalovanou, v jejím případě nebylo zjištěno, že by jí v souvislosti s tímto řízením nějaké náklady vznikly.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 3. října 2013

JUDr. Petr Průcha
předseda senátu